

Lister uten fast lege

FORELØPIG RAPPORT FRA KARTLEGGING AV OMFANG PR. AUGUST 2022

Allmennlegeforeningen

DEN NORSKE LEGEFORENING

Stadig flere får ikke oppfylt sin rett til fastlege

Kartlegging av antall lister uten fast lege

Allmennlegeforeningen v/Nils Kristian Klev

Bakgrunn

Fastlegeordningen ble innført i 2001 og ga alle innbyggere i Norge rett til en fastlege. Ordningen har de siste årene vært under sterkt press ved at fastlegene har fått stadig flere oppgaver uten tilsvarende vekst i antall leger. Det har medført økt arbeidsbelastning og lange arbeidsdager. Slutttilbørigheten blant fastleger har økt, og kommunene opplever store utfordringer med rekruttering av nye fastleger. Kapasiteten i fastlegeordningen er nå i mange kommuner sprengt, noe også Helsedirektoratet omtaler i sine siste evalueringsrapporter av ordningen. Manglende fastlegedekning i kommunene er stadig omtalt i media, både lokalt, regionalt og i riksdekkende medier.

Det er Helfo som fører oversikt over alle landets fastleger og pasientene tilknyttet deres lister. Det føres også oversikt over hvilke lister som mangler tilknyttet fastlege. Helfo har i flere år månedlig publisert data fra registeret. Basert på disse har en kunnet følge utviklingen i lister uten fast lege, og hvor mange pasienter som står på slike lister.

Tabell 1 Oversikt over utviklingen i Helfos tall over lister uten fast lege de siste årene

Dato	Lister uten fast lege	Pasienter uten fastlege
01.03.2019	111	57 347
01.03.2020	137	78 513
01.03.2021	193	113 852
01.03.2022	236	149 651
01.06.2022	249	163 347
01.08.2022	266	176 939

Disse tallene over lister uten fast lege er basert på innrapportering fra kommunene om endringer i fastlegehjemlene. Mye tyder likevel på at Helfos tallmateriale ikke er tilstrekkelig oppdatert, da fastleger og også flere saker i lokale medier oppgir at det er langt flere fastlegelister som er ubesatt enn det som fremkommer i Helfos tall.

Allmennlegeforeningen valgte derfor å kartlegge om Helfos tall per 1. august 2022 stemte med den aktuelle situasjonen ute i kommunene. Kartleggingen ble gjort med en spørreundersøkelse som ble sendt ut per e-post til alle fastlegene som stod oppført på Helfos august-liste. Legene ble bedt om å avklare hvorvidt Helfos opplysninger om dem stemte eller om deres status var en annen. Det ble i undersøkelsen spurt om de fortsatt jobbet som fastlege på aktuelle liste, hadde byttet fastlegepraksis, hadde sluttet, hadde sagt opp eller kun jobbet som vikar. Rett over 75,6 % av alle fastlegene på Helfos liste har svart på undersøkelsen.

Metode

E-postadresser til fastlegene på Helfos lister ble hentet ut av medlemsregisteret til Legeforeningen. Det var ca. 250 fastleger vi ikke nådde per e-post grunnet manglende eller feil e-postadresse. Undersøkelsen ble derfor også gjort kjent via en lukket gruppe for allmennleger på Facebook, slik at fastleger som ikke mottok e-post om undersøkelsen fikk anledning til å melde seg på. Mottagere av undersøkelsen ble også oppfordret til å informere om den på eget legekontor, slik at alle fastlegene der fikk anledning til å delta. Det ble opprettet et eget Forms-skjema hvor leger som ikke hadde mottatt første utsending om undersøkelsen kunne melde seg på.

I e-posten som ble sendt ut var den aktuelle legens data fra Helfos register limt inn, inkludert navn på fastlegekontor og kommune. Det var disse opplysningene legen ble bedt om å bekrefte ved å svare på et Forms-skjema det var lenket til i e-posten. HPR-nummer ble brukt som identifikator ved sammenstilling av innrapporterte data mot Helfos opprinnelige liste. Bearbeiding av dataene ble gjort i Excel, hvor dobbeltregistreringer ble luket ut og pivottabeller ble opprettet for å oppsummere funnene. En slik kommuneoversikt over lister uten fast lege finnes i eget vedlegg.

Da vi mangler svar fra 24,4 % av legene, er det trolig flere fastleger som har sluttet eller er i oppsigelsesperioden enn det vi har registrert. Samtidig kan det være at noen kommuner har klart å besette noen av de ledige hjemlene uten at dette er meldt inn til Helfo, eller at innrapportering har skjedd etter 1. august. Vi har derfor valgt å kun bruke tallene på innrapporterte feil fra de som har svart på undersøkelsen. Det sikrer at det med stor sannsynlighet ikke er for høye tall, men det kan være flere pasienter som står uten fastlege enn det vi har klart å kartlegge. Vi har i vår undersøkelse bedt alle som har oppdaget feil om å melde korrekte opplysninger via kommunen inn til Helfo, slik at den offentlige statistikken kan korrigeres.

Hovedfunn

Helfos tall for august 2022 oppga at 266 lister var uten fast lege. Basert på innrapporteringen fra fastlegene fant vi imidlertid at det nå er hele 336 slike lister, og at det dermed er 235.325 innbyggere som står uten fastlege. Det er nær 60.000 flere enn i Helfos tall. Det også 118 fastleger som oppgir at de har sagt opp sin fastlegehjemmel og nå er i oppsigelsesperioden. Det er 113.868 pasienter på deres lister. Oppsummert betyr dette:

- Hver 24. innbygger står i dag uten fastlege.
- Over 100.000 pasienter står i fare for å miste fastlege nærmeste seks måneder om ikke kommunen klare å erstatte de som har sagt opp.

Vi så også på listelengde blant fastlegene, og fant at mange leger har langt flere pasienter på sine lister enn det som er satt som listetak. Det er 87.000 flere innbyggere på disse listene enn det listetaket skulle tilsi. Hovedårsaken til dette er at legen planlegger for listereduksjon gjennom naturlig avgang.

Konklusjon

Riktig tallgrunnlag er avgjørende for rett prioritering og riktige avgjørelser. Etter hva vi erfarer har situasjonen i fastlegeordningen forverret seg stadig raskere uten at det er kommet tydelig frem i Helfos register. Det er avgjørende at kommunene fortløpende melder inn endringer, slik at de offisielle tallene har høyest mulig kvalitet.

Vi finner i vårt materiale at 235.000 pasienter nå står uten fastlege. Det betyr at én av 24 innbyggere står uten fastlege, og at de offisielle Helfo-tallene har vært for lave. Vi håper funnene kan bidra til at vi sammen med Helsedirektoratet, Helfo og KS kan finne frem til bedre rutiner for innrapportering, slik at vi kan følge utviklingen tettere enn det som har vært mulig til nå.

Det haster med tiltak både på kort og lang sikt som kan stabilisere og ruste opp fastlegeordningen, slik at alle innbyggere får oppfylt sin rett til fastlege. Regjeringen har lovet tiltak i 2023-budsjettet. Da blir det viktig å også kunne måle effekten av iverksatte tiltak fortløpende, og en forutsetning for det er korrekt tallgrunnlag.

Vedlegg:

Kommuneoversikt over lister uten fast lege

basert på Helfos august-tall supplert med innrapporterte data fra vår undersøkelse. Tallene er basert på enkeltlegers innrapporterte feil i Helfos register.

	Antall lister	Innbyggere u/fast lege
Agder	19	13782
Arendal	1	528
Farsund	2	883
Flekkefjord	1	1198
Grimstad	3	2203
Hægebostad	1	514
Kristiansand	3	2656
Lillesand	1	992
Lindesnes	4	3523
Lyngdal	1	721
Sirdal	2	564
Innlandet	33	26531
Alvdal	1	993
Eidskog	2	1490
Elverum	3	3139
Gausdal	1	810
Gjøvik	6	6126
Gran	1	320
Hamar	1	1034
Lillehammer	5	3959
Nord-Aurdal	1	701
Nord-Fron	1	451
Ringsaker	3	2215
Stange	1	713
Vestre Toten	5	3121
Åsnes	2	1459
Møre og Romsdal	30	21457
Aure	2	1351
Averøy	1	1032
Hareid	1	399
Herøy	3	2260
Hustadvika	1	720
Kristiansund	3	2113
Molde	2	742

	Antall lister	Innbyggere u/fast lege
Sande	1	576
Smøla	1	867
Stranda	1	745
Sula	1	49
Sunndal	1	814
Sykkylven	4	3538
Ulstein	1	793
Ørsta	2	1240
Ålesund	5	4218
Oslo	5	4222
Oslo	5	4222
Rogaland	26	22797
Eigersund	7	5277
Haugesund	4	4143
Hå	1	726
Karmøy	3	3177
Sandnes	1	919
Sauda	1	792
Stavanger	4	4312
Suldal	3	1903
Time	1	1023
Tysvær	1	525
Vestfold og Telemark	44	33889
Bamble	1	854
Fyresdal	1	503
Færder	2	1773
Horten	1	995
Kragerø	2	1977
Kviteseid	1	738
Larvik	5	1822
Midt-Telemark	4	3161
Notodden	4	2342
Porsgrunn	3	2057
Sandefjord	7	7130
Skien	7	5620
Tinn	4	3152
Tønsberg	2	1765
Vestland	54	32880
Askvoll	1	749
Askøy	3	1749
Aurland	2	1002

	Antall lister	Innbyggere u/fast lege
Austevoll	2	1841
Bergen	7	6004
Bjørnafjorden	6	6000
Bremanger	1	20
Bømlo	3	2404
Fitjar	1	885
Fjaler	2	1380
Gulen	1	477
Hyllestad	1	908
Kinn	2	624
Kvam	1	767
Luster	3	1385
Masfjorden	1	410
Samnanger	1	816
Sogndal	2	799
Solund	1	88
Stord	3	1836
Sunnfjord	1	898
Ullensvang	1	0
Vaksdal	1	15
Vik	1	4
Øygarden	4	56
Årdal	2	1763
Viken	27	22074
Aurskog-Høland	1	1012
Eidsvoll	1	1133
Fredrikstad	3	3103
Gol	1	0
Halden	2	1788
Indre Østfold	1	784
Lier	1	963
Lillestrøm	3	1692
Lunner	1	828
Lørenskog	1	181
Modum	2	1087
Nannestad	1	594
Nes	1	295
Nittedal	1	821
Nordre Follo	1	1292
Nore og Uvdal	1	792
Ringerike	1	1242
Sarpsborg	1	1169
Ullensaker	1	1297
Øvre Eiker	2	2001

	Antall lister	Innbyggere u/fast lege
Nordland	37	21866
Alstahaug	1	673
Andøy	2	898
Bindal	1	441
Brønnøy	2	1101
Dønna	1	31
Fauske	2	1824
Hattfjelldal	3	655
Hemnes	2	1119
Lurøy	1	160
Lødingen	2	948
Meløy	4	2460
Narvik	2	1464
Rana	7	6323
Rødøy	3	909
Sortland	1	748
Sørfold	1	796
Vefsn	1	804
Vega	1	512
Trøndelag	23	13770
Frøya	2	1581
Hitra	1	397
Holtålen	1	264
Inderøy	1	381
Indre Fosen	2	1362
Lierne	1	722
Meråker	2	986
Namsos	2	1144
Nærøysund	1	1134
Røros	1	519
Røyrvik	1	376
Steinkjer	2	1476
Trondheim	4	2058
Verdal	1	1006
Ørland	1	364
Troms og Finnmark	38	22057
Alta	7	4494
Gamvik	2	996
Hammerfest	1	257
Harstad	3	1885
Hasvik	1	434
Karasjok	1	446
Karlsøy	1	554

	Antall lister	Innbyggere u/fast lege
Kautokeino	1	662
Kvænangen	1	223
Lebesby	1	504
Nordreisa	1	454
Salangen	2	473
Senja	3	1379
Sørreisa	1	583
Sør-Varanger	3	1927
Tjeldsund	3	2098
Tromsø	5	4145
Vadsø	1	543
Totalsum	336	235325